

Underlag om lokal och regional klimatomställning inför den kommande klimatpolitiska handlingsplanen (M2022/01830)

Kommittén för teknologisk innovation och etik (Komet) har regeringens uppdrag att, med en tvärsektoriell ansats, främja policyutveckling som bidrar till att skapa goda förutsättningar för såväl stärkt konkurrenskraft som ett inkluderande, tryggt, säkert och effektivt nyttjande av nya lösningar, applikationer och tjänster i samhället. Komet ska bland annat verka för ökat samarbete i syfte att påskynda arbetet med policyutveckling inom vissa utpekade, prioriterade områden.

Komet avstår från att ta ställning till de enskilda förslag som lämnas i rapporten från Länsstyrelsen i Uppsala län, *Underlag om lokal och regional klimatomställning inför den kommande klimatpolitiska handlingsplanen (M2022/01830)*. Med utgångspunkt i Komets tidigare och pågående kartläggnings- och analysarbete, skrivelser med förslag till regeringen samt kommitténs slutbetänkande görs i stället några övergripande reflektioner kring de överväganden och förslag som förs fram i länsstyrelsens rapport

Förslaget om en nationell samordnare för Färdplan för kommuner och regioners klimatomställning och som inkluderar ledning med systemperspektiv och helhetssyn på hållbar utveckling.

Komet har i det slutbetänkande som lämnades till regeringen den 13 december¹ lagt fram förslag om en *Samverkansaccelerator för tvärsektoriella frågor*. Komet menar att svenska myndigheter behöver stärka sin förmåga att

¹ SOU 2022:68 *Förnya taktiken i takt med tekniken – förslag för en ansvarsfull, innovativ och samverkande förvaltning*. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/12/kommitten-for-teknologisk-innovation-och-etik-presenterar-sitt-betankande/>

gemensamt, proaktivt och med ett helhetsperspektiv hantera tvärssektoriella frågor kopplade till utveckling eller användning av ny teknik och andra nya lösningar. Förslaget innebär att en myndighet, eller flera myndigheter gemensamt, alternativt en kommitté uppdras att verka som facilitator och katalysator för accelererad myndighetssamverkan. Syftet är att påskynda en effektiv hantering av tvärssektoriella frågor inom av regeringen prioriterade områden, där större samhällsomställningar behöver ske snabbt.

Komet har i betänkandet även konstaterat att erfarenheter från arbetet, bl.a. test av nya arbetssätt, framtagande av policyutvecklande förslag samt kunskaphöjande insatser, visar att det finns ett stort värde i att utgå från ett helhetsperspektiv, eller systemperspektiv, i arbetet med att utforma olika policyåtgärder och när berörda aktörer identifieras. Att anamma helhetsperspektiv är dessutom en förutsättning för att avgöra vilka konsekvenser som kan uppstå och vilka intressenter som kan påverkas. Varje medverkande aktör behöver därmed ha en förståelse för sin egen roll i systemet och hur de kan bidra till att uppfylla systemets gemensamma mål. Att använda sig av ett helhetsperspektiv är också en viktig utgångspunkt i arbetet med att identifiera var i systemet som insatser är mest angeläget. De insatser som sedan initieras ska, tillsammans och enskilt, bidra till samma långsiktiga mål.

Komet menar att det i detta skede av arbetet är viktigt och till och med nödvändigt att samverkan sker med andra berörda myndigheter och övriga aktörer. Samverkan och övergripande koordinering spelar således en betydelsefull roll för att förvaltningen, på lokal, regional och nationell nivå, ska kunna vara en aktivt medskapande aktör i innovationsprocesserna. Ett resultat av Komets undersökningar är samtidigt att samverkan måste fyllas med konkreta insatser och aktiviteter. Om samverkan inte skapar verksamhetsnära nytta, för varje medverkande organisation, blir samverkan svår att prioritera. Exempel på konkret samverkan kan inkludera resursdelning, kunskapsuppbyggnad eller att verka inom gemensamma arbetsgrupper och projekt.

Komet menar också att verksamheter som präglas av stuprörstänkande försvårar de helhetslösningar som behövs för att snabbt och rättssäkert ställa om till ett hållbart samhälle. Det krävs mer systemperspektiv och ökad samordning inom och mellan myndigheter, samt mellan förvaltningsnivåer. Det krävs även kapacitet och kompetens att utöva ledarskap för komplexa

och tvärssektoriella processer samt ökade incitament för långsiktigt hållbara arbetssätt och beslut.

Jämför även med Komets förslag till regeringen om stärkt förmåga att hantera tillstånd inom vätgasområdet.² I förslaget ingår att utse en nationell samordnare samt att ge ett antal myndigheter i uppdrag att inrätta en gemensam arbetsgrupp för kunskapsuppbyggnad och utveckling av arbetssätt kring tillståndsprocesser för olika typer av vätgasprojekt. Förslaget skulle medföra en möjlighet att prova ett nytt arbetssätt för kompetensdelning i staten.

Förslaget om ett myndighetslyft för kommuners och regioners klimatomställning som inkluderar samverkan för lokal och regional klimatomställning

I Komets slutbetänkande konstaterar kommittén att det är viktigt att myndighetschefer verkar för och tydliggör att det är prioriterat med ökad samverkan och ökat lärande, samt mod till förnyelse och omställning. Samtidigt måste regeringens styrning mot en innovativ och samverkande förvaltning bli tydligare. Lika viktigt är att myndighetsledningar och regeringen ser till att det finns faktiska förutsättningar, inbegripet finansiella resurser, för att uppnå detta. Även om det finns flera goda exempel på fungerande myndighetssamverkan, står det enligt Komets mening klart att det på vissa områden krävs ytterligare styrning, stöd och vägledning. Detta syftar till att få i gång processer som gör att fler aktörer inom den offentliga sektorn arbetar mer proaktivt tillsammans utifrån nytta, behov och särskilda förutsättningar till gagn för enskilda. Att stöd och plattformar för samverkan är något som också är efterfrågat av många myndigheter, statliga såväl som regionala och kommunala, har påtalats av bland andra Innovationsrådet.³

Komet föreslår även att regeringen initierar ett *Utvecklingsprogram för en innovativ och samverkande statsförvaltning* som inkluderar utvecklade arbetssätt för innovation, helhetssyn och samverkan kring tvärssektoriella frågor. Regeringskansliet är ett nav för arbetet inom statsförvaltningen och bör därför ges bättre förutsättningar att stödja regeringen att styra och följa upp den statliga förvaltningen. Detta kan ske genom ökad helhetssyn, samverkan

² Dnr Komm2022/00335/N 2018:04. Se även <https://www.kometinfo.se/nyheter/komet-lamnar-forslag-for-starkt-formaga-att-hantera-tillstand-inom-vatgasområdet/#.Y5mkkZ6ZM2w>

³ SOU 2013:40. *Att tänka nytt för att göra nytta – om perspektivskiften i offentlig verksamhet.*

mellan verksamheter och myndigheter, utveckling av innovativa arbetssätt och beredskap att hantera tvärssektoriella frågor.

Se även Komets förslag i betänkandet om en *Samverkansaccelerator för tvärssektoriella frågor* för en stärkt förmåga hos myndigheter att gemensamt, proaktivt och med ett helhetsperspektiv hantera tvärssektoriella frågor kopplade till utveckling eller användning av ny teknik och andra nya lösningar. Se även kommentarerna ovan i detta remissvar avseende detta förslag.

Förslaget om Myndighetslyft för kommuners och regioners klimatomställning och etablerande av en rådgivningscentral för försöksverksamhet för kommunala och regionala aktörer.

Utredningen betonar vikten av lokal och regional försöksverksamhet som kan ge värdefull kunskap inför bredare införande av mer oprövade klimatåtgärder. Myndigheterna föreslås bemanna rådgivningscentralen med expertis i form av jurister, ekonomer, beteendevetare och andra lämpliga kompetenser inom olika sakområden.

Komet har i sitt slutbetänkande⁴ konstaterat att försöksverksamhet har potential att utgöra en strukturerad, prövande och lärande arbetsmetod för att utveckla och införa nya lösningar. Metoden kan också användas för att anpassa befintliga lösningar när det uppstår nya behov. Det kan handla om en ny produkt, tjänst eller process som bygger på ny teknik eller användning av befintlig teknik på nya sätt. Det kan också handla om att pröva nya arbetssätt, affärsmodeller eller regelverk. Försök som arbetsmetod kan synliggöra både nytta och problem med en ny lösning.

Komet menar att det är angeläget att regeringen tar ett ansvar för och agerar drivande i frågor som rör försök, bland annat genom att mer effektivt fånga upp och hantera regelhinder som bedöms hindra försök. Därför har Komet i en skrivelse till regeringen hösten 2020 förslagit⁵:

- Att regeringen utarbetar en strategi och en därtill knuten handlingsplan som främjar en ökad användning av försök i hela landet. Syftet är att belysa vikten av försök som en metod för att: i)

⁴ SOU 2022:68

⁵ Komet beskriver 2020:23 Försök! Se även https://www.kometinfo.se/publikation/forsok-rapport-med-forslag-till-regeringen/#.Y5m_Ap6ZM2w

ansvarfullt utveckla och använda nya lösningar, och ii) skapa samt sprida kunskap och erfarenheter att använda för att utveckla såväl regelverk som en innovativ förvaltning.

- Att en kommitté bör få i uppdrag att hantera regelhinder som hämmar försök. Kommuner, regioner och statliga myndigheter föreslås kunna anmäla regelhinder till kommittén. Utifrån dessa anmälningar ska kommittén göra bedömningar och löpande lämna beredningsunderlag för anpassning av gällande rätt till regeringen.⁶

I Komets skrivelse konstaterades även att det finns behov av stöd, vägledning och finansiering för att alla kommuner, regioner och statliga myndigheter ska kunna förbereda och göra en kvalitativ anmälan om regelhinder.

Komet har även lämnat förslag till konkreta försöksverksamheter:

- Förslag om ett uppdrag om att inrätta en gemensam arbetsgrupp för bl.a. utveckling och test av nya arbetssätt kring tillståndprocesser för vätgasprojekt⁷
- Förslag till regeringen om att uppdrag åt ett antal myndigheter att genomföra pilotprojekt som rör samhällsplanering och markanläggningar för solexproduktion.⁸
- Efter förslag från Komet beslutade Regeringen om ett uppdrag till ett antal myndigheter att utveckla och testa nya arbetssätt för kortare ledtider för elnätsutbyggnad.⁹

Jon Simonsson

Kommittéordförande

⁶ Delvis med beaktande av detta förslag har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att analysera och föreslå åtgärder hur staten kan främja försöksverksamhet i kommunsektorn, se Fi 2021:09 Försöksverksamhetskommittén.

⁷ Dnr Komm2022/00335/N 2018:04. Se även <https://www.kometinfo.se/nyheter/komet-lamnar-forslag-for-starkt-formaga-att-hantera-tillstand-inom-vatgasområdet/#.Y5mkkZ6ZM2w>

⁸ Dnr Komm2022/00336/N 2018:04. Se även <https://www.kometinfo.se/nyheter/komet-foreslar-ett-avgransat-test-med-utvecklad-samhallsplanering-for-solcellsanlaggningar/#.Y5mkf56ZM2w>

⁹ Dnr I2021/02334 och I2021/01110 *Uppdrag att utveckla arbetssätt och parallella processer för kortare ledtider för elnätsutbyggnad*